

Beszámoló a Shortcut Europe 2010 Kongresszuson való részvételről
Dortmund, 2010. 06. 03-05.

A konferencia alcíme:

Kulturális stratégiák és társadalmi kirekesztettség
Kulturális stratégiák a társadalmi kirekesztettség ellen

A Kulturális Központok Országos Szövetsége szervezésében jutott el a magyar delegáció a Kongresszusra. A KKOSZ-t olyan művelődési házak képviselték, amelyeknek az éves látogatottsága meghaladja a 100 ezer főt (Ferencváros, Szekszárd, Paks, Nyíregyháza, Békéscsaba, stb. 17-en), ezen intézményhálózat részéről két magyar elnökségi tag is volt, s a KKDSZ képviseltette magát személyemben.

Mi is az „Európai rövid jelentés”?

1990 óta 10 évente rendezik meg, így a dortmundi a 3. volt, az Európa Parlament és az Európai Unió aktuális kulturális stratégiájának (a kultúra ugyan nemzetállami kezelésben van) végrehajtása eredményeit elemzi. Idén kb. 300-an vettek részt rajta Európa 14 országából. A konferencia nyelve német-angol volt egyszerre, szinkrontolmáccsal. A zömmel német nyelvű előadásokat azonnal fordították angolra, melyet fejhallgatókon keresztül lehetett hallgatni.

Mindhárom napon, délelőttönként (8,45 12,30) a **plenáris ülések** általános kérdéseket feszegető 3-8 db nagyjából félórás előadásaival kezdődött a munka, az előadók városi és állami kultúrpolitikusok, európai parlamenti képviselők és a felsőoktatás közművelődéssel és szociokultúrával foglalkozó szakemberei voltak. Itt a központi téma az volt, hogy mit tehet a kultúra, a kulturális munka a társadalmi kirekesztettség ellen. Európában a társadalmi kirekesztettségen nemcsak egyes kisebb, a többségtől különböző etnikai csoportok (idegenek, bevándorlók, más nyelvű-kultúrájú közösségek, pl. a cigányság így szóba sem került) értendők, hanem ide sorolandók a szegények és a sérült emberek is. A 2013-ig tartó, már elindított európai kultúrpolitika pedig a művészeti képzés és a kultúra oktatásában elfoglalt szerepének erősítésével véli javítani az uniós polgárok társadalmi helyzetét. A plenáris ülések szép, kerek és hangzatos mondatai az emberek kultúrához és művelődéshez való jogát, ennek az állam részéről való teljesítési kötelezettségét és a gyakorlati megvalósítás eszközei közötti harmóniát, s ebben a folyamatban az unió támogatási szerepét, ill. ez utóbbi által támogatott programok eredményeit (Európa kulturális fővárosa, a nálunk TIOP és TÁMOP néven futó programok) vették számba. A fő gondolat: a művészeti tevékenységgel (itt főként a színházra, a festészetre, a tánra gondolnak) összekapcsolt kulturális tevékenység az egyén kulturális kiteljesedését segíti, de ezzel együtt nagyon pozitív hatást gyakorol a közösségre és a társadalmi kirekesztettség felszámolására is, akár pl. a városi bűnözés felszámolására is. Ezért a cél megvalósítása érdekében az óvodától a nyugdíjasokig a teljes társadalmi réteget be kell vonni a kulturális programokba. Részben az állami intézményhálózatokon (oktatási, alapítványi, állami hivatalok, stb.), részben a civil szervezeteken keresztül. Ez utóbbiak Európa nyugati felében meglehetősen erősek.

A szekciókban (panelek) a fenti gondolatok megvalósításának gyakorlati példáit vették számba. Én délutánonként (13-19/20 óra között) a gyerekek kulturális tevékenységével, a sérültek kulturális kibontakoztatásával és az európai kulturális fővárosi programok hatásaival foglalkozók munkájában vettem részt.

A gyerekek kulturálisan igényessé válását segítő programsorozatban az iskolarendszerbe kapcsolódó kulturális-művészeti tevékenység eredményeit vették számba. Egy-egy példát hoztak fel a táncművészet, a hangszeres játék és a színházművészet társadalmi

integrációt előmozdító hatására. Megismertük pl. a „Minden gyereknek egy hangszert” dortmundi program hatalmas, de tovább nem vihető eredményű munkáját – a helyi zeneiskola igazgatója felhívta a figyelmet a program támogatta (pályázati) kulturális tevékenység kettősségére. Nagy pénzen megvalósított eredményes kampánymunkának 3-5 év után nincs folytatása, azaz a befektetett anyagi és szellemi munka eredményeinek kamatoztatására nincs lehetőség...

A sérült gyermekek kulturális-művészeti tevékenységbe bevonása (festés, tánc, színház egyénileg vagy közösségben) terén hasonló problémák vetődtek fel. Ugyanakkor megismerkedtünk azzal a német rendszerrel, amely Európa legjobb rendszere a sérült emberek oktatására, képzésére és társadalomba való integrálására. Itt a nemzeti jövedelem komoly hányadát fordítják erre a területre. 2009 óta pedig lehetőség nyílt arra is, hogy havi 1100-1400 eurót kap egyéb ellátásán felül az a sérült, aki egyénileg választ boldogulási területet (pék, ács, asztalos, cukrász, stb.) és illeszkedik be a társadalomba (pl. a helyi pék kitanítja és magánál foglalkoztatja majd, vagy akár önállóan is vállalkozik a sérült ember).

Az európai kulturális fővárosi programokból az esseni példát (egy nagy, októberben majd naponta megvalósuló performansz egy belvárosi lakótelepen (+ temető és pincefalu), hogy a lakók közeledjenek egymáshoz. A „Ne öntsd le az erkélyről” (szerintem sok hűhó semmiért) és a dortmundi kórus versenyt ismertük meg. Azt hiszem ez utóbbi is túlzásba hajlott, hiszen legalább 15 helyszínen folyt a párhuzamos fellépéssorozat, helyszínenként – különösen a bevásárló központok és a kocsmák előtt – 20-50 nézővel, nem ideális körülmények között.

A múzeumok közül csak a skanzen jellegű intézmények szerepelnek a közművelődési szakemberek látóterében a kultúra közvetítés okán. Nyilván ezek az intézmények azok, melyek évi 100 ezer főnél nagyobb látogatói létszámot fogadnak és foglalkoztatnak.

Észrevételeim:

A magyar TIOP és TÁMOP pályázatok igényesebb és mindenképpen messzemenően sokkal több munkával járó programokat valósítanak meg uniós támogatással. E téren nincs mit szégyenkeznünk. A magyar programok igyekeznek egymásra épülni, tartós hatást gyakorolni, ez is pozitívum.

A kulturális, közművelődési intézmények pályázati programokból éléséhez nálunk még nem termelődött ki egy nagy tekintélyű menedzseri réteg, amelynek jól fizetett munkája van, s görgeti előre a program-kulturális életet. Nyugaton ez már kézzelfogható.

Az előadások utáni beszélgetésekben relevanciával hatott az a kérdésem, hogy a Magyarországon hármast célt szolgáló és a tudomány oldaláról közelítő múzeumi tudományos és közművelődési, kulturális munka miért nem képezi a fentiekben vázolt munka részét.

A múzeumi és közművelődési intézményi munkánk – legyen az bármilyen jó kulturális tevékenység – csak akkor kap majd szót és figyelmet Európában, ha minden honlap kétnyelvű lesz (magyar és angol), és fenn lesz az Európai kulturális szolgáltatók, vagy az Európai Parlament és az Unió honlapjain.

Szentes, 2010. 06. 09.

Béres Mária,
a KKDSZ elnökségi tagja